

Kreatív ipar: a tehetség haszna

Így hivatkozzon erre a cikkre:

Mikecz Dániel. „Kreatív ipar: a tehetség haszna”.
Információs Társadalom VIII, 4. szám (2008): 142–143.

<https://dx.doi.org/10.22503/inftars.VIII.2008.4.18>

*A folyóiratban közölt művek
a Creative Commons Nevezd meg! – Ne add el! – Így add tovább! 4.0
Nemzetközi Licenc feltételeinek megfelelően használhatók.*

Mikecz Dániel

Kreatív ipar: a tehetség haszna

A Canadian Board on Conference 2008. augusztusi jelentése a kanadai kulturális iparral foglalkozik. Az alábbi cikkben a jelentés kapcsán írunk a kreatív gazdaságról, a kulturális iparról.

Az informatika és az informatikához, az internethez kötődő ágazatok mellett egyre inkább az ún. kreatív ágazatok, a kreatív munkahelyek kerülnek a jövő trendjeit fürkésző tudósok és társadalomtervezők érdeklődésének homlokterébe. Ez a mozgás nyilvánvalóan kapcsolatban áll azzal, hogy az információs társadalmat egyre kevésbé azonosítják az internettel vagy az informatikával. Az új technológiákat és az új tudás birtokosait, a programozókat és az informatikusokat körülvevő csodálat és rajongás elmúltával a stratégiai dokumentumokban, tervezetekben az elkövetkező évek során egyre gyakrabban találkozhatunk majd a „kreatív gazdaság”, a „kreatív ipar” és a „kreatív dolgozók” kifejezésekkel.

A kreatív iparral vagy a kreatív gazdasággal kapcsolatban az első problémát magának a fogalomnak a definíciója okozza, hiszen a legkülönbébb ágazatokban lehet szükség kreatív munkára, ugyanakkor a kreatívnak tekintett munkahelyeken sokszor rutin-feladatokat, fordításokat végeznek: elég, ha a Magyarországra kiszervezett informatikai munkákra gondolunk. A témával foglalkozó szakirodalomban gyakran egymás szinonimájaként jelenik meg a „kreatív” és a „kulturális” ipar, ill. gazdaság, ugyanakkor – ahogy az idézett jelentés leszögezi – a kulturális ipar a mérnöki és tudományos tevékenységek mellett a kreatív ipar egyik forrása.

A meghatározás (és a fogalomhasználat) további nehézségét az okozza, hogy a fogalommal a várostervezés, a kultúrátámogatás és a foglalkoztatás területén is találkozhatunk, ami nem csoda, hiszen a koncepció lényegéhez tartozik ezeknek az első hallásra talán távolinak tűnő területeknek az összekapcsolása. A legegyszerűbb meghatározásnak Hesmondhalgh definíciója tűnik, aki szerint a kulturális iparágak azok, amelyek közvetlenül részt vesznek a társadalmi jelentések szimbólumok és szövegek formájában való előállításában. A kanadai jelentés szerint a kreatív gazdaság az alábbi trendek érvényesülése folytán válik egyre nagyobb jelentőségűvé:

- a társadalom öregedése: nagyobb igény a kulturális javak fogyasztására, multikulturalitás,
- a széles sávú internet elterjedése, az internetezéssel töltött idő meghosszabbodása,
- „long tail” hatás: a kisebb piaci szegmensek hatékonyabban elérhetők az internet révén,
- a fogyasztói csoportok hálózatosodása,
- a szellemi javak közkinccsé tételének felgyorsulása és olcsóbbá válása az új kommunikációs technológiák révén.

A kreativitás és a kultúra gazdasági hasznosítása, az azokhoz kötődő iparágak terjedése azonban nem csupán a társadalmi-kulturális mozgások eredménye, legalább ilyen fontos lehet az európai versenyképességet a távol-keleti vagy észak-amerikai rivá-

lisoktól féltő politikai stratégia is. Ebből az aspektusból a kreatív ipar koncepciójába egy kis etnocentrikus „piszok” kerül, bár nem ez az egyedüli probléma, ahogy azt a bécsi székhelyű European Institute for Progressive Cultural Policies konferenciaanyaga is jelzi. Monika Mokre hozzászólása tanulságos lehet a kreatív iparágakkal foglalkozni kívánó magyaroknak is. A szerző az osztrák kultúratámogatási hagyományok nézőpontjából vizsgálja Ausztria kreatív gazdaságának helyzetét, amely éppen a központosított kultúrafinanszírozás miatt nem képes a valódi innovatív tevékenység ösztönzésére, ehelyett végül a nagyobb cégek fölőzik le az állami pénzeket is.

A konferencia anyagának szerkesztői beköszöntője figyelmeztet: a kultúra „iparosításának” veszélyeire már Adorno és Horkheimer is felhívták a figyelmet *A felvilágosodás dialektikája* című könyvükben. Bár a Frankfurter Iskola leghíresebb teoretikusainak kritikája egy demokratikusabb kultúrafelfogás közegében kevésbé lehet érvényes, a kultúrának nemcsak a végtermékeit, hanem az alapjait (tehetség, társadalmi tőke, innovatív érzék) is nemzetgazdasági (adott esetben háborús) célok alá rendelő politika mélyrehatóbb kockázatokkal, az egyén kognitív szabadságának megszűnésével járhat.